

Magyarország: a nők és férfiak bére közötti szakadék

dr. Borbély Szilvia

Budapest, 2018. április

Férfiak és nők közötti bérszakadék (GenderPay Gap, GPG) – különféle mérési módszerek és számok

Eurostat mutatója

Az Európai Unióban alapvetően az Eurostat adatait használjuk, az azonos módon való gyűjtés teszi lehetővé az uniós szintű átlagok kialakítását, az ehhez való viszonyítást, valamint az uniós országok egymással való összehasonlítását. A témánkat illető legfontosabb mutató az Eurostat által kialakított mutató, az un. gender pay gap (GPG), magyarul a társadalmi nemek közötti kereseti szakadék.

Az Eurostat un. tisztítatlan GPG mutatója a férfiak bruttó átlagos órabére és a nők átlagos bruttó órabére közötti különbséget a férfiak átlagos bruttó órabérének százalékában adja meg.

OECD mutatója

Az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, amelynek Magyarország 1996 óta tagja) mutatója nem az átlag, hanem a medián órabért veszi figyelembe a méréshez, a teljes munkaidőben dolgozóknál. A nők és férfiak medián órabére közötti különbséget viszonyítják a férfiak medián bruttó órabéréhez.

GPG, Eurostat (átlag) és OECD (medián), % - összehasonlítás

%	Eurostat (2008)	OECD (2008)	Eurostat (2013)	OECD (2013)	Eurostat (2014)	OECD (2014)	Eurostat (2015)	OECD (2015)	Eurostat (2016)	OECD (2016)
HU	17,5	2,2	18,4	8,7	15,1	3,8	14	9,5	14	9,4
EU 27	17,3	16,4	16,5	15,5	16,1	na	16,4	na	16,3	na
OECD 35		15,31		14,30		14,27		14,29		14,07

- Eurostat bruttó átlag órabér kiigazítatlan NACE 2 (mezőgazdaság, közigazgatás, honvédelem, kötelező társadalombiztosítás nincs benne) Felmérés a keresetek szerkezetéről (SES), 10 fősnél nagyobb cégek ¹. A *“tisztítatlan”* jelző azt jelenti, hogy a mutató kiszámításánál nem vesznek figyelembe – olyan, a bérkülönbséget befolyásoló – tényezőket, mint a képzettség, a munkaerőpiaci tapasztalat, a munkaidő hossza, a munka jellege, stb. ²
- OECD- medián bruttó órabér, teljes munkaidő.

OECD adatok forrása: Gender wage gap (indicator). doi: 10.1787/7cee77aa-en (Accessed on 21 April 2018)

Eurostat adatok forrása:

http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=sdg_05_20&plugin=1, letöltve 2018.04.21.

A mediánal történő mérés – miután a középben lévő keresetek összehasonlításáról van szó – azonban nem érzékeli a magasabb fizetések közötti differenciát. Ezért van az, hogy az EUROSTAT értékekhez képest az OECD értékek jóval alacsonyabbak (2014-ben 3,8 %). *2016-ban azonban – a középben lévő kereseteket illető differencia – már jóval magasabb, 9,4 % lett.*

¹ A mintavétel kétlépcsős, az első lépcsőben a vállalkozásokat, a másodikban ezen belül a foglalkoztatottakat választották ki. A közsférában dolgozók adatait teljes körűen biztosítják az adminisztratív adatforrások.

² Értelemszerűen, a tisztított index úgy készül, hogy kiszűrjük a férfi és női munkavállalók összetételében rejlő különbségeket. Az összetételhatástól megtisztított index elvileg már alkalmas a nemek szerinti kereseti diszkrimináció jellemzésére. A felhasznált módszer a regresszió-elemzés.

Ugyancsak OECD felmérés mutatta, hogy az OECD országok átlagában a felsőfokú végzettségű nők a hasonló végzettségű férfiak keresetének 73%-át kapják, Magyarországon viszont csupán 64%-át. Ez az OECD országokat figyelembe véve a negyedik legrosszabb arány, csupán Izrael, Brazília és Chile „előz meg” minket ebben. Még rosszabb az arány a 35-44 éves korcsoportnál, a felsőfokú végzettségű magyar nők a férfiak keresetének csupán 59%-át kapják.³

Ahhoz, tehát, hogy reális helyzetképet kapjunk, szükség van a nők és férfiak keresetének – nemcsak országos, hanem valamennyi szinten (ágazati, szakágazati, vállalati, szakmacsoport szerinti), kor és végzettség szerinti bontására.

Hazai GPG tendenciák a 2018 márciusában megjelent, legutóbbi – 2016-re vonatkozó - EUROSTAT adatok alapján

Stagnálás

Az EUROSTAT módszerrel mért differencia stagnálást jelez Magyarországot illetően, a GPG 2015-ben és 2016-ban is 14% volt. (Valójában az OECD módszer is ezt mutatja (9,5% (2015), illetve 9,4% (2016)).

Teljes munkaidő, részmunkaidő

Jelentős különbség mutatkozik a teljes és a részmunkaidőben dolgozók GPG-jét illetően: 2016-ban a teljes munkaidőben dolgozóké 15,1%, a részmunkaidőben dolgozóké 10,8% volt.

Korosztályok közötti jelentős GPG különbség

Legalacsonyabb a 25 évnél fiatalabbak és a 25-34 éves korosztályt jellemző bérszakadék. Ez a gond leginkább a 35-44 év közötti korosztályt, illetve a 65 év feletti korosztályt érinti. 2015-ről 2016-ra elkezdett felfele kúszni a fiatal korosztályokat jellemző bérszakadék. Tovább romlott a 35-44 évesek és a 65 év feletti nők helyzete is.

Magyarország: nők és férfiak között kiigazítatlan kereseti differencia (GPG) %, életkor szerint (Eurostat)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (*)
25 év alatt	0,1	0,5	-0,6	-1,1	4,1	4,5	2,8	8,2	3,3	3,7
25-34 év	11,2	10,2	8,9	8,1	8,9	12,6	9,6	10,2	9,1	10,5
35-44 év	22,4	24,3	23,0	22,9	23,2	25,0	21,3	19,9	19,2	19,7
45-54 év	17,9	19,5	20,4	21,4	21,4	23,6	23,8	17,6	16,2	15,8
55-64 év	18,0	18,0	17,5	19,7	18,4	17,8	19,1	11	9,4	7,7
65 év felett	12,3	20,6	20,5	19,9	21,0	20,6	21,4	18,8	19,2	22,3

Megjegyzés: 10 főnél nagyobb vállalatok, teljes gazdaság, a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, közigazgatás, védelem és kötelező társadalombiztosítás kivételével

(*) http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_pay_gap_statistics, letöltve 2018.04.21.

³ Hungary country note: [Education at Glance 2015: OECD Indicators](#)

Köz-és magánszektorbeli béreket jellemző GPG

Míg 2014-ben jelentős különbség mutatkozott a köz- és a magántulajdonban lévő szervezeteknél dolgozókat jellemző GPG között, 2015-re ez a differencia eltűnni látszik, a közszféráé 11%-ról 13,5 %-ra emelkedett, a versenyszféráé pedig 15,6%-ról 13,4%-ra csökkent. 2016-ban a közszférát jellemző GPG 11,8 %-ra esett vissza, miközben a versenyszféráé 15%-ra nőtt.

Nők és férfiak között kiigazítatlan kereseti differencia, közszféra és versenyszféra, 2007-2015, % (Eurostat)

Év	Közszféra	Versenyszféra
2007	15,9	17,1
2008	17,5	17,2
2009	17,9	15,8
2010	20,0	16,2
2011	20,5	15,3
2012	24,4	16,3
2013	22,4	15,0
2014	11	15,6
2015	13,5	13,4
2016 (*)	11,8	15

<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> és

(*) http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_pay_gap_statistics

Ágazatonként jelentősen eltérő GPG

Ágazatonkénti bontásban vizsgálva a helyzetet, 2016-re az előző évhez képest jelentősen nőtt a nők és férfiak bére közötti különbség a nők rovására a Pénzügyi, biztosítási tevékenység (K) szektorban (239,-ról 34,2%-ra). Az építőiparban viszont csökkent – ha csak kismértékben is – a kereseti rés a férfiak rovására (-18,7%-ról -11,5%-ra).

Hazai GPG, 2009-2015, gazdasági tevékenységek (TEÁOR) szerinti bontásban, % (Eurostat)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (*)
Feldolgozóipar C	25,4	26,4	25,8	26	23,2	22,6	19,9	22
Villamosenergia, gáz-, gőzellátás és légkondicionálás (D)	14,4	17,4	17	18,5	16,7	7,3	16,5	15,8
Vízellátás, szennyvíz, hulladékgazd. (E)	0	-1,7	-0,9	-2,4	2,8	-5,4	-6,7	1,9
Építőipar (F)	-15,3	-11,4	-12,4	-12,8	-12,7	-17,9	-18,7	-11,5
Kereskedelem, gépjárműjavítás (G)	17,5	15,8	11,9	15,7	14,8	19,8	16,6	
Szállítás, raktározás (H)	5,8	4,5	-0,7	-0,3	-3,3	-2,6	-4,1	
Szálláshely szolgáltatás, vendéglátás (I)	17,3	12,8	20,7	15,8	15,7	16,9	13,8	
Információ, kommunikáció (J)	22,4	24,6	27,6	28,3	25,5	24,1	22	20,6
Pénzügyi, biztosítási tevékenység (K)	39,7	38,6	37,2	38,7	38	36,8	23,9	34,2
Ingatlanügyletek (L)	5,3	14,9	3,4	-1,3	3,3	7,3	0,6	10,9
Szakmai, műszaki, tudományos tevékenység (M)	10,2	14,7	14,4	12,7	13,9	12,8	12,1	17,1
Adminisztratív és szolgáltatást támogató	2,4	5	11,1	6,5	9,1	8,2	7	

tevékenység (N)								
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás (O)	7	3,7	3,9	-1,7	-0,8	3,6	4,2	4
Oktatás (P)	18,9	20,7	17,6	19,9	36	13,4	11,7	
Humán-egészségügyi, szociális ellátás (Q)	17	16,1	16,4	16,1	16,2	15,3	16	
Művészet, szórakoztatás, szabadidő [®]	2,9	3,2	12,4	16,6	16,9	18,3	15,9	
Egyéb szolgáltatás (S)	12,4	14,5	5,1	13,9	10	7,9	23,1	

Forrás: Eurostat <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

(*) http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_pay_gap_statistics